

- самовдосконалення особистості, планування і організація своєї екологічної діяльності;
- формування та становлення культури екологічної культури особистості.

Отже, можна стверджувати, що технологія “рівний-рівному” має значні потенційні навчально-виховні можливості, є однією з педагогічно доцільних щодо формування культури екологічної поведінки учнів основної школи. При чіткому виконанні всіх етапів роботи тренерів з волонтерами та волонтерів з однолітками повинно відбутися підвищення рівня екологічної культури особистості, а також позитивні зміни в ціннісних орієнтаціях підлітків, їхньому ставленні до природи та поведінці в конкретних екологічних ситуаціях.

Література

1. Лебедь С. Г. Формирование экологической культуры учащихся 7–11 классов в процессе изучения курса экологии : Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 /С. Г. Лебедь. – К., 2001.-255 с.
2. Оржеховська В. М. Концепція освіти “рівний-рівному” щодо здорового способу життя серед молоді України : навч.-метод. посіб. / В. М. Оржеховська, О. І. Пилипенко, Л. І. Андрущак. – К. : Навчальна книга, 2002. – 28 с.
3. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська [та ін.]; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. –255 с.

Л. О. Хлєбникова
м. Київ

КОНКУРСИ КЛАСНИХ ХОРІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Анотація. Розкрито зміст, специфіку організації та досвід проведення конкурсів класних хорів у початковій школі; наведено в хронологічному порядку їхню тематику та конкурсні завдання.

Ключові слова: конкурс класних хорів, тематика та конкурсні завдання у початковій школі.

Ефективним засобом розвитку творчої особистості учнів є конкурси класних хорів. Доцільно проводити їх у 1-8 класах, – де уроки музики передбачені навчальним планом МОНмолодьспорту України. Щоб у школі хоровий спів став справді масовим, конкурси мають проводитися щороку. Така традиція існувала протягом 15 років (1956–1971) у Тарасівській восьмирічній школі на Київщині, а 20 років тому започаткована в Українському коледжі ім. В. О. Сухомлинського у м.Києві.

Конкурси присвячуються ювілейним датам композиторів, поетів - піснярів, історії України. За розробленими нами умовами, кожний класний хор виконує 2 пісні - конкурсну і другу, обрану учнями і учителем за темою конкурсу. Добираючи репертуар, педагог враховує вікові особливості учнів, вокально-хорові можливості та інтереси, прагне, щоб пісні були зручними за голосоведенням, але в жодному разі в якому разі не примітивними.

До конкурсів належить готуватися протягом кількох місяців (приблизно півріччя!). Змагаючись зі своїми ровесниками на краще виконання пісні, кожна

дитина прагне точніше інтонувати й виразніше співати, свідоміше ставитись до зауважень учителя щодо вокально-хорових навичок. Хор має виступати з власними юними диригентами (бажано – дівчинкою і хлопчиком), конференсьє, солістами, музикознавцями. Мистецтва основ диригування учні набувають у гуртку юних диригентів, в якому бажать навчатися більшість учнів. Та щоб не був “безрозмірним” цей творчий колектив, педагог відбирає з кожного класу 4–5 наймузикальніших, з розвиненим почуттям ритму претендентів. Юні диригенти мають навчитися показувати інструментальний вступ, а хористам – вступ, дихання, початок і закінчення співу; стежити за ансамблем, чистотою інтонування, нюансами. Звичайно, це в ідеалі, але діти повинні оволодіти елементарними знаннями і навичками техніки диригування, знати, що диригентський апарат – це корпус, руки і обличчя. Корпус має бути прямим і стійким, щоб у процесі диригування він не коливався. А рухи рук не повинні бути надто розмашистими. На відміну від дорослого диригента, молодші школярі дублюють рухи обома руками, диригуючи хором, а солісту показують однією рукою, інструментальний вступ і музичний супровід – у нижній позиції. Обличчя диригента передає характер музики, і цього важливо вчити юних. Диригентський показ на початку виконання складається з трьох елементів – уваги, дихання і вступу. Показ завершення пісні відбувається у її характері: плавне закінчення – плавним жестом, а уривчасте – різким. Учні оволодівають диригентськими схемами на 2, 3, 4. Загальним для всіх схем є те, що перша частка показується завжди рухом рук вниз, а остання – вгору.

У диригентському жесті має відобразитися динаміка твору – нюансування: піано передається економним невеличким жестом, а форте – широким. На характер жесту впливають штрихи: легато – плавним жестом з дуже м’якою крапкою, стакато – гострим, коротким; нон-легато – середнім між двома попередніми. На величині жесту позначається темп твору: у швидких – рух на кожен частку дрібніший, ніж у повільних. Відомості з техніки диригування подаються учням лише у зв’язку з виконанням певної музики (і ні в жодному разі поза музикою!).

Розкриємо тематизм конкурсів класних хорів молодших школярів в Українському колежі ім. В. О. Сухомлинського.

1992 /1993 н.р. Українська народна пісня. Конкурсні пісні: “Як то красно дзвоник грає” (для перших класів) і “Летіли орлята” (для 2–3 класів).

1993 / 1994 н.р. – до 180-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Конкурсна пісня – “Зоре моя вечірня” Якова Степового.

1994 / 1995 н.р. – до 90-річчя від дня народження Дмитра Борисовича Кабалевського. Конкурсна пісня – “Наш край” (1 і 3 куплети).

1995/1996 н.р. – до 100-річчя від дня народження Григорія Гуровича Верьовки. Конкурсна пісня – “Школярочка” (поетична переробка “Шахтарочки”), а другою кожен клас обирає улюблену народну пісню.

1996/1997 н.р. – до 85-річчя від дня народження Аркадія Дмитровича Філіпенка. Конкурсна пісня – “Гарно з мамою нам”.

1997/1998 н.р. – до 55-ої річниці звільнення Києва від німецьких фашистів. Конкурсна пісня - “Пісня про Київ” Аркадія Філіпенка.

1998/1999 н.р. – до 55-річчя звільнення України від фашистських загарбників. Конкурсна пісня - “Україно моя, Україно” Дмитра Покраса.

1999/2000 н.р. – до 55-річчя Перемоги у Великій вітчизняній війні. Конкурсна пісня - “Вічний вогонь” Аркадія Філіпенка, а для першокласників – “Хай завжди буде сонце!” Аркадія Островського.

2000/2001 н.р. – до 80-річчя поета-піснярка Дмитра Омеляновича Луценка. Конкурсна пісня – “Києве мій” Ігоря Шамо.

2001/2002 н.р. – до 90-річчя від дня народження Аркадія Дмитровича Філіпенка. Конкурсна пісня – “Берізонька”.

2002/2003 н.р. – до 70-річчя від дня народження Богдани Михайлівни Фільц. Конкурсна пісня “Облітав журавель” (канон).

2003/2004 н.р. – до 100-річчя від дня народження Марії Семенівни Завалишиної. Конкурсна пісня – “По гриби”.

2004/2005 н.р. – до 60-річчя Перемоги у Великій вітчизняній війні. Конкурсна пісня – О. Пахмутова “Якщо батько герой”.

2005/2006 н.р. – до 80-річчя Ігоря Шамо. Конкурсна пісня – “Києве мій”.

2006 /2007 н.р. – до 75-річчя Олександра Білаша. Конкурсна пісня – “Прилетіла ластівка”.

2007/2008 н.р. – до 25-річчя смерті Ігоря Шамо. Конкурсна пісня – “Києве мій”

2008/2009 н.р. – до 90-річчя Платона Майбороди. Конкурсна пісня – “Вчителька моя”.

2009/2010 н.р. – до 80-річчя Олександри Пахмутової. Конкурсна пісня – “Вулиця Миру”.

2010/2011 н.р. – 70-річчя пам’яті початку ВВВ. Конкурсна пісня – О. Пахмутова “Якщо батько герой”.

2011/2012 н.р. – Композиторам – ювілярам: 100-річчю Аркадія Дмитровича Філіпенка (перші класи), 90-річчю Костянтина Олександровича М’яскова (другі класи), 80-річчю Олександра Івановича Білаша (треті класи), 80-річчю Богдани Михайлівни Фільц (четверті класи).

Програма конкурсу

А.Філіпенко. “Пісня про Київ” – конкурсна пісня. 1-А клас. А. Філіпенко. “Чижик-пижик і Зойка”. 1-Б клас. А. Філіпенко. “Гарно з мамою нам”. 1-В клас. А.Філіпенко. “Качечка-прачечка”. 1-Г клас. А. Філіпенко. “Марш космонавтів”. К.М’ясков. “Пісня капітанів” з к/ф “Капітани не спізнюються”.

Конкурсна пісня. 2-А клас. К. М’ясков “Буратіно”. 2-Б клас. К. М’ясков “Наш водій”. 2-В клас. К. М’ясков “День Перемоги”. О. Білаш “Прилетіла ластівка” – конкурсна пісня. 3-А клас. О. Білаш “Два кольори”. 3-Б клас. О. Білаш. “Два журавлі”. 3-В клас. О. Білаш “Ясени”.

Богдана Фільц. “Любимо землю свою” – конкурсна пісня. 4-А клас. Б.Фільц “Зацвіла в долині червона калина”. 4-Б клас. Б. Фільц “Дощик”. 4-В клас. Б. Фільц. “Скоро сонечко пригріє”.

За 12–14 днів до конкурсу яскрава афіша сповіщає колектив школи і гостей про дату, місце і час проведення хорового свята. У призначений день у школі людно і урочисто. Хори виступають у просторому (але не дуже великому)

приміщенні, щоб маленькі хористи не напружували голос і щоб їхній спів не був форсованим. Найкраще такі конкурси проводити у спеціальному хоровому класі.

XX конкурс класних хорів відбувався в актовій залі колежу. Його відкрила і привітала колежан з великим хоровим святом директор – член-кореспондент Національної Академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти України В. М. Хайруліна. А Головний конферансьє – лауреат багатьох конкурсів в номінації “Кращий конферансьє” представила “суддів” – журі вчительського і дитячого, компетентного у хоровому мистецтві. Ось як виглядав склад учнівського журі на XX конкурс: Капітоненко Юлія – лауреат конкурсів ім. Марії Завалишиної, Аркадія Філіпенка, Дмитра Кабалевського, Олександра Білаша в номінаціях “Кращий соліст”, “Кращий диригент” – голова; Буденкевич Богдан – лауреат конкурсу ім.Олександри Пахмутової в номінації “Кращий конферансьє”; Гавінський Георгій – лауреат конкурсів ім. Ігоря Шамо і Олександра Білаша в номінації “Кращий конферансьє”; Валеєва Даша – лауреат конкурсів ім. Олександра Білаша, Ігоря Шамо, Богдани Фільц в номінації “Кращий соліст”; Коробка Анастасія – лауреат конкурсів ім. Олександра Білаша і Олександри Пахмутової в номінації “Кращий диригент”; Лісовська Оля – лауреат конкурсів ім. Дмитра Кабалевського, Ігоря Шамо, Олександра Білаша в номінації “Кращий соліст”; Попсуй Ганна – лауреат конкурсів ім. Олександри Пахмутової і Олександра Білаша в номінації “Кращий музикознавець”; Сирцова Марія – лауреат конкурсу ім. Олександри Пахмутової в номінації “Кращий соліст”; Степаненко Катя – лауреат конкурсів ім. Дмитра Кабалевського, Ігоря Шамо, Олександра Білаша в номінації “Кращий диригент”; Сліпченко Світлана – лауреат конкурсів ім. Марії Завалишиної, Аркадія Філіпенка, Дмитра Кабалевського, Олександра Білаша в номінації “Кращий конферансьє”.

Члени журі виставляли оцінки на підготовлених картках. Відзначення кращих солістів: Соліст оцінюється окремо і до кількості балів не входить! Виступи оцінюються за 12-бальною системою. Журі оцінює: дисципліну учнів, організованість виходу на естраду; зовнішній вигляд хору, що обирає класовод з батьками учнів: парадна шкільна форма (обов’язковим є наявність у дівчат білих колготок і стрічок, а у хлопчиків – білих сорочок; у диригентів – чорних метеликів, у конферансьє, диригентів, солістів, музикознавців – ніжно-зелених з білим розеток, в середині яких значок колежанина) або українські строї; розповідь про композитора; виконання пісень (емоційність, виразність, артистизм); уміння диригентів, солістів, конферансьє виконувати свої творчі функції. Критерії оцінювання і визначення переможців – художній рівень виконання і сценічна культура. Орієнтовні номінації: Гран-прі - лише за умови двоголосного співу; I, II, III місця хорам і окремим солістам; “Приз глядацьких симпатій”.

Після закінчення конкурсу журі підраховує кількість балів за кожною позицією і визначає переможців, результати оприлюднюються на великому екрані, а переможці нагороджуються (грамотами, дипломами, книжками, екскурсіями тощо) на урочистій лінійці. Щорічні конкурси класних хорів помітно підвищують загальний рівень хорової культури в колежі, а його диригенти, солісти, конферансьє, музикознавці зростають у яскраві творчі особистості.

СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЦІЛІСНОГО УЯВЛЕННЯ ПРО ДИТЯЧУ ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ

Анотація. У статті описано складові, що впливають на формування у старших дошкільників цілісного уявлення про дитячу життєдіяльність.

Ключові слова: дитяча життєдіяльність, дитяча субкультура, види дитячої діяльності.

Про необхідність цілісного світорозуміння останнім часом говорять не лише філософи, а й психологи та педагоги, які вважають, що вже в дошкільному віці у дитини є потреба в пізнанні світу й побудови власного світобачення, вдосконаленні себе, пошуку свого місця у складному й суперечливому бутті. В основу Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” покладено ідею формування в дошкільному дитинстві наукової картини світу – образу природного, предметного, соціального довкілля та внутрішнього життя людини [3, с. 7 – 8].

Світ дитинства – невід’ємна частина людського суспільства. Суспільство не зможе пізнати себе, не зрозумівши закономірностей розвитку, водночас не можна зрозуміти світ дитинства без знань про особливості його субкультури. Дослідники феномену дитячої субкультури (В. Авраменкова, Л. Варяниця, Н. Гавриш, І. Кон, І. Печенко та ін.) зазначають, що дитинство як особливий специфічний етап розвитку особистості можна зрозуміти через систему дитячих уявлень, образів, почуттів і настроїв, через які дитина сприймає культуру дорослих, осмислює власний життєвий шлях. Дитяче співтовариство є носієм цього культурного пласту, що формується внаслідок статево-рольової стратифікації суспільства вже на ранніх етапах соціогенезу та виконує важливі функції соціалізації дитини [2].

Життя старшого дошкільника нерозривно і більшою мірою пов’язане з дитячим співтовариством, яке для нього стає визначальним у пізнанні навколишнього світу, формуванні власного світогляду як системи особистісних установок, що спонукають до практично-перетворювальної діяльності. Світогляд виступає засобом узагальненого ціннісного ставлення до навколишнього світу, формує життєву позицію особистості, власне соціальне “Я”. Змістова складова світогляду відображає систему ціннісних орієнтацій особистості, що мотивує її поведінку, соціальну діяльність, визначає алгоритм реалізації її потенційних можливостей [4].

На початку кожного вікового періоду утворюються особливі відносини дитини з оточенням – соціальна ситуація розвитку. Вона закономірно визначає дитячий спосіб життя, що зумовлює виникнення новоутворень. Ці новоутворення певним чином впливають на зміну ставлень дитини до навколишнього світу. Особистість дитини розвивається двосторонньо, з одного боку – дитина поступово починає розуміти оточуючий світ та усвідомлювати своє місце в ньому, що, у свою чергу, зумовлює появу нових мотивів поведінки, під впливом яких малюк здійснює ті чи інші вчинки, з іншого – розвиваються